

Rapport för 2015 från programsensor för ämnet norrøn filologi vid LLE, Universitetet i Bergen

Karl G. Johansson

I denna min sista rapport kommer jag inledningsvis att diskutera examinationsformer med utgångspunkt i material jag fått tillsänt, deltagande i examination som extern sensor och det möte med miljön och studenter som vi hade i Bergen 11 december 2015. På mötet deltog Odd Einar Haugen, Eike Schnall och Florian Schreck från lärargruppen, Nina Stensaker från studenterna och Signe Nilssen från studieadministrationen.

Detta var det sista steget i den planerade genomgången av norrøn filologi på BA- och MA-nivå som inleddes för några år sedan. Vidare skall jag kort redogöra för synpunkter på ämnet nätsidor som vi diskuterade på mötet. Därefter ger jag en kortfattad sammanfattning av arbetet och det som framkommit under hela perioden jag har varit verksam som programsensor.

Examination och examinationsformer

Jag hade fått mig tillsänt tre examinationer från kursen NOFI101 där Helen Leslie var undervisare och examinator. Examen skedde i form av skoleexamen vilket är rimligt med tanke på kursens natur. Jag visste hur de tre examinationerna hade bedömts, en med högsta karaktär (A), en med medelkaraktär (C) och en strykkaraktär (F). Generellt kan jag konstatera att karaktärsättningen framstår som riktig. Kandidaten med A framvisar goda kunskaper i ämnet och kan resonera självständigt medan C-kandidaten är svag i översättningen av den norröna texten, har relativt goda grammatikkunskaper, men saknar den säkerhet som skulle krävas för en högre karaktär. Den sista kandidaten var utan tvekan på F. Här saknades alla delar av det som krävs för att bestå examen.

Svårighetsgraden på examen uppfattar jag som rimlig med tanke på kursens omfattning och innehåll. Två relativt långa översättningar ger en god inblick i kandidaternas läsfärdighet och hur väl de förstår ord och fraser. En övergripande fråga som ger kandidaterna möjlighet att ge exempel från flera ordklasser var bra för att fånga upp grammatikkunskaperna. Möjligen kunde frågan följts upp med en uppgift som relaterade till översättningen och förståelsen av texten, där kandidaten kunde visa sammanhanget mellan grammatikkunskaper och förståelse av texten. Detta är ett svårt moment att lära ut och givetvis också svårt att testa, men man kunde t.ex. ha efterfrågat hur ord och fraser förhåller sig till syntaxen; en syntaktisk analys kan ofta hjälpa förståelsen av texten. Den avslutande frågan i examen som ber kandidaten om att diskutera komparation av adjektiv kan nog framstå som svår i en skoleexamen, men den kan å andra sidan också visa tydligt skillnaden mellan t.ex. karaktärerna A och B.

Vidare fick jag tre skoleexaminationer från kursen NOFI210/NOFI302 där Odd Einar Haugen och Robert Paulsen var lärare. Här var upplägget så att jag fick de tre examinationerna utan att veta vilken karaktär de hade fått. Jag gjorde därefter en blindsensur på dem och noterade mina egna bedömningar innan jag fick veta hur de hade

bedömts av sensorerna. Det här var ett bra sätt att jämföra våra respektive förväntningar på en examen på den här nivån.

Jag hade fått en examen från NOFI210 och två från NOFI302. Den första (kandidat 100) var väl genomförd med en nästan felfri transkription av en medeltida handskrift. De fel som trots allt förekom kunde tyda på bristande förståelse av den transkriberade texten. Svaren på frågorna i anslutning till transkriptionen var goda om än några saker drog ner det generellt goda intrycket. Kandidaten visar dessutom mycket goda kunskaper i syntaktisk analys vilket har varit en viktig del av kursen. De två kandidaterna från NOFI302 uppvisar olika resultat. Kandidat 106 har en bitvis god transkription av texten, men är klart svagare än kandidat 100. Inledningen på diskussionen av morfologin är god, men så tycks det som om tiden inte räckt till. Här saknas flera av de efterfrågade svaren vilket drar ner karaktären. Slutligen gör kandidat 108 en god transkription med små felaktigheter. Svaren på frågorna om morfologi och syntax är ganska goda, men med vissa mindre felsteg.

Min bedömning var att kandidat 100 som skrev på NOFI201 var den starkaste av de tre. Med tanke på att detta var på BA-nivå var min bedömning A. Detta var samma slutsats som sensorerna kommit fram till. För kandidat 106 var jag osäker på om det skulle vara F eller E. Till slut hamnade jag på E. Här hade sensorerna (också efter en viss tvekan) kommit fram till D, vilket jag kanske uppfattar som en aning högt. Slutligen bedömde jag att kandidat 108 som skrev på MA-nivå borde bedömas en aning hårdare än BA-kandidaten. Detta ledde mig till karaktären B. Sensorerna hade här varit mer positiva och kommit fram till A. Det är klart från den här jämförelsen mellan två oberoende bedömare att vi kommer fram till liknande karaktärer, något som antyder att vi har goda kriterier för karaktärsättning. Det skall också påpekas att det här är en krävande skolexamen.

Det kan vara intressant att diskutera huruvida skolexamen är en god examensform på den här nivån och för kurser som inte består i ren kunskapsinhämtning. Är det optimalt att ha skolexamen för studenter som har kommit så här långt i studieförlöpet och som förväntas föra självständiga resonemang. Studenterna torde redan ha examinerats i skolexamen flera gånger under sin tid på BA-studiet; därmed borde examination på MA kanske först och främst kunna genomföras i form av semesteroppgave, hjemmeexamen eller prøveforelesning. Vid mötet i Bergen 11 december uppfattade jag det som om studenternas representant var av en liknande uppfattning (se i det följande).

Torsdag 10 december var jag sensor på 3 prøveforelesninger och 6 semesteroppgaver med justerande muntlig på kurserna NFI210 och NFI302. Resultaten var genomgående goda och studenterna gjorde goda muntliga presentationer både i prøveforelesninger och muntlig. Dessutom sensurerade jag en skolexamen på NFI210 som framvisade sämre resultat. Det var intressant att notera att någon student helt fokuserade på de teoretiska aspekterna på ämnet medan en annan var väl förankrad i empiri men saknade ett teoretiskt perspektiv. Detta kunde tyda på att studenterna uppfattat olika tyngdpunkter på kursen; deras resultat speglar därmed deras egen viktläggning av teori respektive empiri snarare än att kursens tyngdpunkt.

Efter examinationen har jag fått kommentarer från studenter om att kursen kunde ha haft ett upplägg där studentpresentationer tog mindre tid från föreläsningar och seminarier där läraren genomgick teoretiska frågeställningar och där tiden användes till konkret arbete med primärkällor och diskussion av forskningslitteratur. Här är det sannolikt något att tänka vidare på när lärarna planlägger de så kallade "färskvarukurserna", att studenterna gärna vill ha mer lärartid och mer konkret arbete med texter.

En fråga som kom upp på mötet 11 december rörde just examensformer på MA-nivå. Från administrativt håll framfördes det att möjligheten för flera examensformer för samma kurs vållar problem både administrativt och för studenterna. Det framfördes ett förslag om att samma ämnesinnehåll kunde samlas under flera kurskoder beroende på examensform, men detta möttes med skepsis av mötet. Det mest ekonomiska och genomskinliga torde vara att ha en examensform för varje kurs.

Mitt förslag är att skolexamen endast används på BA-nivå där vi främst vill kontrollera inhämtning av kunskaper i ämnet. Examinationen på MA-nivå är mer till för att bedöma studentens förmåga att ställa självständiga frågor och att konsolidera och applicera de kunskaper som inhämtats på BA-nivå. För denna typ av examination är enligt min mening andra examensformer mer ägnade, som t.ex. semesteroppgave, hjemmeoppgave eller prøveforelesning. Dessa examensformer ger studenterna möjlighet till reflektion och strukturering av uppgiften på ett helt annat sätt än skolexamen.

I detta sammanhang framkom det att studenterna väljer skolexamen på den sista semestern när de håller på med att färdigställa masteravhandlingen eftersom denna examensform upplevs som mindre tidskrävande än en semesteroppgave eller prøveforelesning. Mitt förslag om att man kunde använda hjemmeoppgave med korrigerande muntlig för den sista kursen i studielöpet möttes positivt av studentrepresentanten på mötet. Det kunde vara värt att överväga detta alternativ för den sista kursexaminationen.

Dagens prøveforelesning som examination innebär att studenterna skall hålla ett 45 minuters föredrag som inte följs av några frågor. Det har framkommit förslag om att korta ner föredraget till 30 minuter som följs av frågor från sensorerna. Jag förstod det som att de närvarande på mötet 11 december ställde sig positiva till detta förslag och för egen del tror jag, efter att ha fungerat som sensor på 3 prøveforelesningar, att förslaget kunde förbättra examensformen. Ett tilläggsförslag som bygger på erfarenheter från Oslo kunde vara att hålla en "studentkonferens" där studenterna deltar genom alla föreläsningarna och förväntas delta också i diskussion av varandras föredrag. Våra erfarenheter från Oslo är enbart positiva till denna utveckling av prøveforelesningen.

Hemsidor

När jag gick igenom hemsidorna i förkant av mötet gjorde jag några iakttagelser. I huvudsak menar jag att sidorna fungerar bra, är informativa och att man kan finna fram på dem intuitivt. Några småsaker kan påpekas särskilt:

- * Den engelska startsidan är bra, men länkar till engeska sidor för BA- och MA-programmen kunde förbättras
- * Jag fann ingen engelsk sida för BA.
- * Sidan med läroböcker kan upplevas som “reklamsida” för lokala produkter. Den kunde kanske utvecklas så att den blev mer allmänt informativ?
- * Sidan med arbetsmaterial är bra för studenter som redan är i gång. Kanske kunde den placeras mer “utanför” systemet eftersom den inte är lika relevant för dem som söker information om ämnet? Eventuellt kunde man utveckla studentsidor eller lägga detta till kurssidor?

Vid mötet 11 december framkom det några ytterligare synpunkter:

- * Nätsidorna är viktiga för att synliggöra ämnet. Det kunde eventuellt utvecklas så att det kom fram tydligare vad man studerar när man arbetar med norrønt och vilka framtidsmöjligheter det finns med denna utbildning.
- * I samband med det framkom ett förslag om att det kunde upprättas alumnisidor där tidigare studenter och vad de har gjort efter studierna. Här kunde det vara viktigt att visa bredden på den arbetsmarknad som öppnar sig för den som studerat norrønt filologi.
- * Nätsidorna kunde eventuellt också ge utrymme för presentationer av ämnets bredd med runologi, handskriftsforskning, språkforskning och textforskning. Det kan invändas att de flesta studenter som söker sig till norrønt filologi troligen redan har en viss insikt i fältet; de får en bredare bild när de börjar på kurserna.

Sammanfattning av programsensur 2013–2015

Under de tre år som jag fungerat som programsensur har vi genomgått kursutbud, kursplaner, litteraturlistor och vidare har jag deltagit i undervisning, haft studentkontakt och deltagit i examination. Dessutom har jag medverkat i diskussioner om ny programstruktur och ny sammansättning av kursutbudet. Jag har varit i Bergen en eller två gånger per år och har fått material tillsänt i förkant av mötena för att kunna förbereda mig. Detta har gjort att vi har kunnat arbeta effektivt när jag har varit i Bergen. Samarbetet med lärare, administration och studenter i Bergen har fungerat väldigt bra.

Under det första året gick vi igenom kursstrukturen på BA- och MA-studiet i norrønt filologi. I rapporten för 2013 presenterade jag de diskussioner vi hade om förändringar i studieupplägg.

Under 2014 inleddes arbetet med att revidera studieplanerna för både BA- och MA-studiet. Jag deltog i möten där detta diskuterades och redovisade mina synpunkter i rapporten för 2014. Studieplanerna är nu reviderade och de två programmen fungerar. Som jag nämnde redan i min första rapport är jag imponerad av hur den norröna miljön utnyttjar sina lärarresurser effektivt så att studenterna nu kan få ett gott tillbud av kurser

både på BA- och MA-nivå. Min förhoppning är att programmen nu kan få bli inkörda och utvecklas utan nya ingrepp. Det har kostat miljön och administrationen mycket arbete för att få detta på plats och vi får hoppas att de nu kan arbeta vidare; det krävs tid att etablera ett nytt studieförlöp bland studenterna och presumtiva studenter.

Under det andra året gjorde jag vidare en genomgång av ett antal examinationer på BA-nivå som redovisades i årsrapporten. Resultaten var genomgående bra och mitt samlade intryck var att de väl kontrollerade studenternas färdigheter.

Slutligen vill jag ställa upp några punkter som jag menar är viktiga för framtiden. Några av dem har jag redan satt upp i tidigare rapport, men de förtjänar att upprepas:

- Det kunde finnas skäl att utveckla möjligheter för studenter både på bachelor- och masternivå att spendera en eller två terminer vid en utländsk institution som har en specialkompetens som inte kan erbjudas i Bergen. För den som vill fördjupa sig i runologi kunde det t.ex. vara en idé att söka sig till Uppsala eller Nottingham där det i nuläget finns hög kompetens i ämnet (om man inte vill resa över fjället till Oslo) medan den som vill lära sig mer om handskrifter har goda möjligheter att komma vidare i Köpenhamn eller Reykjavík.
- Det finns också möjligheter att etablera ett samarbete mellan de två starka miljöerna för norrøna filologi i Norge, alltså Bergen och Oslo, så att man t.ex. kunde utväxla lärare för att därmed bredda kompetensen inom båda institutten. Detta kunde sannolikt göras utan alltför stora extra kostnader om utväxlingen skedde enligt ett bytessystem, undervisningstimme mot undervisningstimme. Dessa möjligheter borde undersökas närmare.
- Norrøna filologi är ett internationellt ämne. Många av de internationella studenter som söker sig till Norge är intresserade av att studera just detta ämne. I Oslo har vi valt att etablera många kurser med undervisning på engelska medan jag förstår att Bergen hellre vill att de utländska studenterna kan/lär sig norska och följer den norska undervisningen. Detta är två möjligheter som båda har saker som talar för sig. Både Bergen och Oslo borde, oavsett vilken väg man väljer när det gäller undervisningsspråk, kunna utveckla utväxlingen av studenter med utlandet betydligt. Här har vi ett ämne som vi är bland de bästa i världen på!
- Revidering av kursplaner och litteraturlistor tar mycket tid och energi i anspråk. Den norröna miljön i Bergen har genomfört en omfattande revidering både på BA- och MA-nivå. De reviderade programmen bör nu få frid att arbeta vidare med de studieplaner som upprättats och bygga upp intresset bland studenterna för att följa studiet i norrøna filologi vid Universitetet i Bergen.

Med de allra bästa hälsningar

Karl G. Johansson